

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K.D. USHYNsky"**

*(Department of General and Differential Psychology,
Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology,
Department of Theory and Methods of Practical Psychology)*

MOLDOVA STATE UNIVERSITY

(Department of Psychology)

UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW

(Institute of Psychology)

VILNIUS UNIVERSITY

(Institute of Psychology)

JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

(Department of Psychology & Brain Sciences)

ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY

(Department of Language and Psychological and Pedagogical Training)

KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL

UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA

(Department of Psychology)

CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY

(Department of Practical Psychology)

VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY

(Department of Psychology)

ODESA ASSOCIATION OF PSYCHOLOGISTS

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works

International Scientific and Practical Internet Conference

May 17, 2024

Odessa – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

*(кафедра загальної та диференціальної психології,
кафедра психіатрії, медичної та спеціальної психології,
кафедра теорії та методики практичної психології)*

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ

(кафедра психології)

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ

(Інститут психології)

ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(Інститут психології)

УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА

(кафедра психології та досліджень про мозок)

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки)

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ

(кафедра психології)

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра практичної психології)

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

(кафедра психології)

ОДЕСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 року

Одеса – 2024

UDK 001+159.9 (063)
BBK 72+88.4
Z-41

It is printed by the decision of the Academic Council of the State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (protocol No. 17 dated 06/27/2024).

ORGANIZING COMMITTEE

Heads of the organizing committee

Krasnozhon Andriy Vasylyovych – Doctor of Historical Sciences, Professor, Rector of the State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Myzichenko Hanna Vyacheslavivna – Doctor of Political Sciences, Professor, Vice-Rector for Research of the State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Prof. Abramciów Rafał – Doctor Ph. D in Psychology, Associate Professor, Director of the Institute of Psychology, University of the National Education Commission (Krakow).

Potang Angela – Associate Professor, PhD in Psychology Faculty of Psychology, Education Sciences, Sociology and Social Work, Moldova State University (Kishenev).

Jusienė Roma – Professor, PhD in Psychology, Director of Psychology Institute, Vilnius University (Lithuani).

Bedny Marina – Assistant Professor, Department of Psychological and Brain Sciences Johns Hopkins University (USA).

Deputy Heads

Prof. Krzywoszański Łukasz – Doctor PhD in Psychology, Associate Professor at the Institute of Psychology, Director of the Centre for Research on Neurocognitive Functions and Self-Regulation. Head of the Neurocognitive Psychology Department, University of the National Education Commission (Krakow).

Bondarenco Olga – PhD in Psychology, Faculty of Psychology, Education Sciences, Sociology and Social Work, Moldova State University (Kishenev).

Cerlat Raisa – Associate Professor, PhD in Psychology, Faculty of Psychology, Education Sciences, Sociology and Social Work, Moldova State University (Kishenev).

Asieieva Yuliia Oleksandrivna – Doctor of Psychological Sciences, Head of the Department of Language and Psycho-Pedagogical Training, Odesa National Economic University (Odesa).

Vdovichenko Oksana Volodymyrivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Dean of the Social and Humanitarian Faculty, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Zaritska Valentyna Vasylivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Practical Psychology Department, Classical Private University (Zaporizya).

Kazanzhy Maria Yosypivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Department of General and Differential Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Overchuk Victoria Anatolivna – Doctor of Economic Sciences, Candidate of Psychological Sciences, Professor, Head of the Psychology Department, Vasyl Stus Donetsk National University (Vinnytsia).

Savenkova Irina Ivanivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Sitnik Svitlana Volodymyrivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Fomenko Karina Ihorivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor of the Psychology Department, Kharkiv National Pedagogical University named after H. S. Skovoroda (Kharkiv).

Members of the organizing committee:

Symonenko Svitlana Mykolaivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Professor Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Kondratieva Iryna Pavlivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Kosianova Olena Yuriivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Lazorenko Tetiana Mykolaivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Grekh Olena Mykolaivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution

«South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Golovska Iryna Georgivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Melnychuk Iryna Valentinivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Maistrenko Tetiana Mykolaivna – PhD student in Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Actual problems of practical psychology: Collection of scientific works of International Scientific and Practical Internet Conference(17 May 2024, m. Odessa). Odessa, 2024. 425 P.

The collection contains materials from an international scientific and practical conference dedicated to addressing current issues in practical psychological science. The scientific works primarily focus on theoretical and practical aspects of modern psychological science.

Attention to all applicants, post-graduate students, and young scientists from psychological and pedagogical universities.

ЗМІСТ

Секція І.

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ВПЛИВ ТЕМПЕРАМЕНТУ НА СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

Овсепян К. М., Карпич І.А., Лазоренко Т. М.20

ВИКОРИСТАННЯ ЦИКЛІЧНОЇ МОДЕЛІ РИЗИКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ НЕБЕЗПЕКИ

Нечипоренко В. В., Поспелова І.Д.23

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ САМОТНОСТІ В ПСИХОЛОГІЇ

Трофименко А. М., Карпич І. В., Лазоренко Т. М.25

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ У НОВІЙ ЕТНІЧНІЙ ДІАСПОРІ

Климчук Б.В., Асєєва. Ю.О.28

ВИВЧЕННЯ ТРИВОЖНОСТІ ТА ЇЇ КОРЕЦІЯ В УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Малиш В.Є., Венгер Г. С.29

ВПЛИВ ҐЕНДЕРНИХ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНО-ДЕПРЕСИВНИХ РОЗЛАДІВ У МОЛОДІ

Кулєва М. В., Асєєва. Ю.О.34

ҐЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Христофорова В.С., Асєєва. Ю.О.36

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ

Горб Г. В., Штученко І.Є.38

ВПЛИВ КОЛЬОРУ НА КОГНІТИВНІ ФУНКЦІЇ ЛЮДИНИ

Кісілевич О. П., Короцінська Ю.А.41

ДО ПИТАНЬ КОНФЛІКТОГЕННОСТІ ТА СУСПІЛЬНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ В КОНТЕКСТІ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ПСИХОЛОГІЇ

Двойних К.Є., Грек О. М.45

ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМПАТИЧНИХ ОСІБ

Романова О. А., Бабчук О.М.49

ВПЛИВ ВІЙСЬКОВИХ ПОДІЙ НА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОЯВУ ПРОКРАСТИНАЦІЇ

Коджаман Е.Ш.51

ПСИХОЛОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОНИКЛИВОСТІ

Сороченко О.В.55

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Семьошин А. Г., Зарицька В.В.58

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Дерновий Ю.І.60

4. І. Козубовська, Р. Козубовський, Н. Сойма, З. Мигалина. Соціально-педагогічна робота з дезадаптованими підлітками в США [монографія]. Ужгород: АУТДОР-ШАРК, 2019. 225с.

5. Buss D. M. Evolutionary psychology: The new science of the mind. Boston: Evolutionary Psychology, 2004. 34 p.

6. Evolutionary theory and the evolution of psychology: Science Briefs / D. M. Buss, Kruger D. J., Kurzban R. [et al.]. Psychological Science Agenda, 2009. 15 p.

7. Miller, G. F. (1997). Mate choice: From sexual cues to cognitive adaptations. Ciba Foundation Symposium, 208, 74-87.

8. Schmitt D. P., Pilcher J. J. Evaluating evidence of psychological adaptation: How do we know one when we see one? // Psychological Science. 2004. Volume 15—Number 10 № 15. P. 643—649.

9. Williams G. C. Adaptation and natural selection. New Jersey: Princeton University Press, 1996. 324 p.

ВПЛИВ КОЛЬОРУ НА КОГНІТИВНІ ФУНКЦІЇ ЛЮДИНИ

Кісілевич О. П., Короцінська Ю.А.

*Державного закладу «Донецький національний
університет імені Василя Стуса»
(м. Вінниця, Україна)*

Ключові слова: колір, когнітивні функції, пам'ять, увага, навчальні матеріали.

Актуальність проблеми. Вплив кольору досліджується з давніх давен – вважали, що кольором можна лікувати людей як фізично, так і психологічно. У наш час колір не втратив своєї важливості, а його дослідження – актуальності. Наразі вплив кольору використовується у дизайні (графічному, веб, інтер'єру, ландшафтному), рекламних кампаніях, арт-терапії, медицині тощо. І, зважаючи на індивідуальні (у кожної людини власні асоціації з певним відтінком або уподобання), культурні (колір смерті у країнах варіюється від чорного до зеленого, наприклад) і статеві відмінності, більшість компаній, бізнесів і навіть державних установ керуються значенням кольору задля бажаного впливу на людину та групи людей. Проте у сучасних реаліях не варто недооцінювати вплив кольору й під час різних форм навчання.

Виклад основного матеріалу. Початок дослідженням кольору і його сприйняття поклав відомий фізик І. Ньютон у другій половині XVII століття, розробивши теорію того, що білий колір є сумішшю усіх кольорів із різним ступенем заломлення. У свою чергу, німецький поет та учений Й. В. Гете також досліджував походження кольору і його вплив на людину, проте не намагався звести все до математичних розрахунків [6].

В XVII-XVIII ст. вплив кольору став прописуватися деякими лікарями для лікування шляхом освітлення частин тіла чи ран. Зокрема, про вплив кольорів на організм і нервову систему людини говорили так: червона частина спектру діє на людину, активізуюче, “розпалююче”, а синя - заспокоююче, “охолоджуюче”. Зелений знижує тиск і діє заспокійливо та гіпнотично на нервову систему. Помаранчевий може розглядатися як стимулюючий і дещо піднімаючий кров'яний тиск. Жовтий є психологічним стимулятором. Пурпуровий колір

поєднує в собі стимулюючий ефект червоного та тонізуючий ефект синього [1; 2].

Вплив кольору на емоційний стан людини вивчали такі вчені, як М. Люшер, Е. Гейл, Е. Беббіт, а також В. Бехтерєв, фізіологи С. Кравков, Є. Рабкін та інші. Останні довели, що об'єктивне сприйняття кольору кожною людиною суб'єктивно оцінюється як позитивне, нейтральне чи негативне. Залежно від того, в якому емоційному стані знаходиться людина, вона приймає, ігнорує або відкидає певне чуттєве сприйняття [3].

Проте, П. Яньшин у своїй роботі «Психосемантичний аналіз категоризації кольору у структурі свідомості суб'єкта» зробив висновок, що на сьогоднішній день у психології відсутнє власне визначення «кольору». Це говорить про те, що психологія ще не визначила колір у якості свого об'єкту [4]. Також він довів гіпотезу того, що зв'язок колірної стимуляції з цілісним психологічним суб'єктом протікає на різних «рівнях». Фізіологічний, емоційний, інтелектуальний, морально-етичний та ін. контексти дозволяють інтерпретувати значення конкретних кольорів у «термінах» фізіологічних реакцій, емоційних станів, «ідей» чи моральних категорій.

А у своїй роботі «Людина-колір-простір» Г. Фрілінг пише про вплив кольору в оформленні приміщень на людей. Зазначається, що вік учнів та студентів є одним із найважливіших факторів, на які слід звертати увагу при виборі кольорів [5]. Також, у своїй роботі автор ділиться детальною класифікацією кольорів за їхнім впливом на людину.

З огляду на це метою дослідження було виявити, обґрунтувати й експериментально перевірити, яким чином колір предметів середовища та/або тексту впливає на когнітивні функції мозку людини – здатність розуміти, пізнавати, вивчати, усвідомлювати, сприймати і переробляти зовнішню інформацію. Було проведено аналіз теорій та вже існуючих досліджень на цю тему, у результаті чого сформовано гіпотези, які пізніше було перевірено за допомогою анкетування.

Результати дослідження. До анкетування було залучено 71 людину, з них 54 – жінки, а 17 – чоловіки, віком від 16 до 52 років. Анкетування **включало** твердження, які потрібно було оцінити від 1 до 5, щодо негативного чи позитивного впливу восьми кольорів (білого, чорного, жовтого, синього, зеленого, червоного, помаранчевого, фіолетового) на працездатність, емоції, апетит, настрій, творчу діяльність, відносини з людьми, фізичне самопочуття, концентрацію уваги, фізичну та розумову активність, увагу, втомлюваність опитуваних.

У результаті було виявлено статистичне підтвердження наступних гіпотез:

- Помаранчевий колір здатний підвищувати настрій;
- Жовтий колір викликає асоціацію зі щастям та задоволенням;
- Зелений колір асоціюється з природою, заспокоює, позитивно впливає на настрій, концентрацію уваги та працездатність (проте дана гіпотеза статистично спростована під час проведення методики «Коректурна проба» Б. Бурдона);

- Блакитний колір позбавляє напруги та заспокоює, незначно зменшує активність, позитивно впливає на творчу діяльність та самовираження;
- Синій колір не знижує настроїв та активність;
- Фіолетовий колір вважається розкішним та таємничим, не знижує настроїв;
- Переважання білого кольору не впливає негативно на працездатність;
- Білий колір нейтрально впливає на когнітивні функції людини;
- Чорний колір не знижує настроїв.

Також за допомогою методик «Повторення цифр» Д. Векслера, «Коректурна проба» Б. Бурдона, «Компаси» та «Поєднання вирізів» було досліджено вплив вище згаданих кольорів на оперативне короткочасне запам'ятовування, концентрацію та стійкість уваги, зорово-просторове сприйняття відповідно. Статистична обробка здійснювалася за допомогою Т-критерію Вілкоксона, що показує як відрізняються рівні концентрації, стійкості уваги, оперативної короткочасної пам'яті, зорово-просторового сприйняття в залежності від того, який колір переважає в навчальних матеріалах. Досліджуваним були надані варіації стимульного матеріалу обраних методик у форматі PDF-файлів із зміненим кольором фону (білий, чорний, жовтий, синій, зелений, червоний, помаранчевий, фіолетовий) та тексту (білий або чорний в залежності від відтінку аркуша). В експеримент було залучено 13 осіб, серед яких – 7 дівчат і 6 хлопців. Результати обчислювались при критичному значенні Т-критерію, що дорівнює 12 ($p \leq 0.01$) та 21 ($p \leq 0.05$). У таблиці знаком (+) позначена гіпотеза H_0 , за якою колір позитивно впливає на когнітивні функції, а знаком (-) – гіпотеза H_1 , за якою колір впливає, навпаки, негативно.

Таблиця 1. Емпіричні дані за результатами статистичної обробки за Т-критерієм Вілкоксона

"Повторення цифр"		"Компаси", "Поєднання вирізів"	
<i>Колір</i>	<i>Емпіричне</i>	<i>Колір</i>	<i>Емпіричне</i>
Чорний (-)	11	Чорний (+)	0
Жовтий (+)	52,5	Жовтий (+)	6
Синій (+)	24,5	Синій (+)	0
Зелений (+)	26	Зелений (+)	0
Червоний (+)	22,5	Червоний (+)	0
Фіолетовий (+)	14,5	Фіолетовий (+)	0
Помаранчевий (+)	16	Помаранчевий (+)	0
"Коректурна проба" (концентрація)		"Коректурна проба" (стійкість)	
<i>Колір</i>	<i>Емпіричне</i>	<i>Колір</i>	<i>Емпіричне</i>
Чорний (+)	0	Чорний (+)	48
Жовтий (+)	32	Жовтий (+)	13
Синій (+)	21	Синій (+)	30
Зелений (-)	19	Зелений (+)	1,5
Червоний (-)	12	Червоний (+)	26
Фіолетовий (+)	48	Фіолетовий (+)	31,5
Помаранчевий (+)	23	Помаранчевий (+)	30

У висновку було отримано наступні дані:

- Чорний колір негативно впливає на короткочасне оперативне запам'ятовування, фіолетовий та помаранчевий, навпаки, доводять гіпотезу – ці два кольори позитивно впливають на короткочасне оперативне запам'ятовування;
- Червоний та зелений колір негативно впливають на рівень концентрації уваги (при $p \leq 0.01$). Чорний та синій кольори, навпаки, позитивно впливають на концентрацію уваги;
- Жовтий та зелений колір доведено позитивно впливають на рівень стійкості уваги (при $p \leq 0.01$). Чорний, синій, червоний, фіолетовий та помаранчевий кольори вплинули на більшість досліджуваних нейтрально;
- Чорний, жовтий, синій, зелений, червоний, фіолетовий, помаранчевий кольори позитивно впливають на зорово-просторове сприйняття. Варто також зауважити, що не лише доведено гіпотезу, а й відмічено відсутність негативного впливу усіх кольорів, окрім жовтого. Не зважаючи на це, можна припустити, що на отримані результати вплинули не лише кольори, а й набуття навичок виконання запропонованих завдань.

У перспективі подальших досліджень з цієї тематики варто вивчати й інші відтінки кольорів, проводити експерименти з більшим обсягом вибірки, а також аналізувати відмінності впливу кольору на когнітивні функції серед представників різних професій, національностей, віку, гендеру тощо. Також варто залучити більші за обсягом вибірки, провести дослідження на вивчення впливу кольорів в залежності від статі, віку, національності, що несло би значну практичну значущість для закладів освіти та інших освітніх компонентів.

Література

1. Васюк К. М. Сучасний стан проблеми вивчення впливу кольору на психологічне самовідчуття людини. Пріоритетні напрями досліджень в науковій та освітній діяльності: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Львів: Львівський науковий форум, 2021. с. 608-609.
2. Кириченко Р. В., Кисорець І. В. Вплив кольору на емоційний стан дитини. Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку. Університет Григорія Сковороди в Переяславі, 2022. №83. с. 82-85.
3. Прищенко С. В. Кольорознавство : навчальний посібник / за редакцією професора Є. А. Антоновича. К.: ДАКККіМ, 2009. 358 с.
4. Тимош Ю. В. Психосемантика моральної свідомості особистості. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, 2018. 257 с.
5. Mally Mag. E. COLOUR AND HOUSING. Elsevier eBooks, 1981. P. 950–961.
6. Sullivan, Heather I. Goethe's Colors: Revolutionary Optics and the Anthropocene. Eighteenth-Century Studies 51, no. 1 (2017). P. 115–24.